

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫ
НАРЫН ОБЛУСУ
КОЧКОР РАЙОНУ
СЕМИЗ-БЕЛ АЙЫЛ
АЙМАГЫНЫН
АЙЫЛДЫК КЕҢЕШИ

КЫРГЫЗСКАЯ РЕСПУБЛИКА
НАРЫНСКАЯ ОБЛАСТЬ
КОЧКОРСКИЙ РАЙОН
АЙЫЛНЫЙ КЕҢЕШ
СЕМИЗ-БЕЛЬСКОГО АЙЫЛНОГО
АЙМАКА

**Семиз - Бел айыл аймагынын айылдык Кеңешинин VII чакырылышынын
кезексиз XIX сессиясынын**

Т О К Т О М У

16-январь 2023-жыл № 19/17

Кара-Тоо айылы

**Айыл аймагын көрктөндүрүү, жашылдандыруу, тазалыкты сактоо боюнча типтүү
эрежелерди бекитүү жөнүндө**

Кыргыз Республикасынын Президентинин 2022-жылдын 6-сентябриндагы №305 Жарлыгына ылайык, Семиз-Бел айыл аймагын көрктөндүрүү, жашылдандыруу, тазалыкты сактоо боюнча типтүү эрежелерди бекитүү жөнүндө айыл өкмөтүнүн башчысы Б.Акишовдун маалыматын угуп жана талкуулап, Семиз-Бел айылдык, Кеңеши, токтом кылат:

1. Кыргыз Республикасынын Президентинин 2022-жылдын 6-сентябриндагы “Улуттук тазалык күнү жана 2023-2025-жылдар мезгилине тиричилик калдыктарын иштетүү боюнча натыйжалуу инфраструктура түзүү боюнча иш-аракеттер планы жөнүндө” № 305 жарлыгына ылайык, тазалыкты сактоо боюнча типтүү эрежелери тиркемеге ылайык бекитилсін.
2. Бекитилген эрежеге ылайык айыл аймагында көрктөндүрүү, жашылдандыруу жаатында менчигинин түрүнө карабастан бардык юридикалык жана жеке жактардын иш алыш баруусун камсыз кылуу менен бирге көзөмөлгө алуу жагы Семиз-Бел айыл өкмөтүнүн башчысы Б.Акишовго тапшырылсын.

Төрага:

Б.Намазбек уулу

Жөнөтүлсүн: Иш кагазына, Облустук юстиция башкармалыгына

Семиз-Бел айылдык Кеңешинин
2023-жылдын 16-январындагы
№19/17 токтомуна тиркеме

Семиз – Бел айыл аймагында көрктөндүрүү, жашылдандыруу, тазалыкты сактоо боюнча типтүү эрежелери

1. Жалпы жоболор

- Шаардын же айыл аймагында көрктөндүрүү, жашылдандыруу, тазалыкты сактоо боюнча типтүү эрежелери (мындан ары - Эрежелер) Кыргыз Республикасынын укук бузулар жөнүндө кодексине, “Өндүрүш жана керектөө калдыктары жөнүндө”, “Жергилиттүү мамлекеттик администрация жана жергилиттүү өз алдынча башкаруу органдары жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамдарыпа, “Улуттук тазалык күнү жана 2023-2025-жылдар мезгилине тиричилик калдыктарын иштетүү боюнча натыйжалуу инфраструктура түзүү боюнча иш-аракастер планы жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Президентинин 2022-жылдын 6-сентябрьындагы №305 Жарлыгына жана калктуу конуштарды тышки көрктөндүрүү жана айлана-чөйрөнү коргоонун абалына талаптарды аныктаган Кыргыз Республикасынын башка ченемдик укуктук актыларына ылайык иштелип чыккан.
- Эрежелер тышки көрктөндүрүү, жашылдандыруу жаатында бирдиктүү жана милдеттүү талаптарды белгилейт, менчигинин түрүнө карабастан бардык юридикалык жана жеке жактар учун аймактык башкармалыгынын, аймактык башкаруу мекемелеринин аймагын тазалоонун жана тейлөөнүн тартибин аныктайт.
- Семиз-Бел айыл өкмөтү ушул Эрежелерде белгиленген көрктөндүрүү маселелери менен байланышкан жергилиттүү маанидеги маселелерди чечүү учун жоопкерчиликтүү болот.
- Өз ыйгарым укуктарынын чегинде көрктөндүрүү маселелерин аткаруу боюнча кызмат көрсөтүүлөрдү аныктайт.

2.Негизги түшүнүктөр жана терминдер

5. Ушул Жободо төмөнкүдөй түшүнүктөр жана терминдер колдонулат:

Абонент - тиричилик таштандыларын чыгаруу жана жок кылуу боюнча кызматтарды көрсөтүүгө келишим түзгөн же түзүүгө милдеттүү жеке же юридикалык жак;

Калктуу конуштун сырткы көлбетин көрктөндүрүү - калктуу конуштун айланасында калктын жашоосу жана эс алуусу учун жагымдуу шарттарды түзүүнү камсыз кылуучу иштердин жана элементтердин топтому;

КТТК чыгаруу - атайын автотранспортторго ташып жүктөө, таштанды жайларын жана аларга кире бериш жерлерине төгүлгөн таштандылардан тазалоо, андан ары катуу калдыктарды чогултуучу жайлардан жок кылуу жайларына ташып жеткирүү;

Газон - жасалма жол менен түзүлгөн чөп кантаган жер тилкеси түрүндө жашылдандыруу элементи;

Бекитилген аймак - юридикалык же жеке жактардын менчигинде, ижарасында же пайдалануусунда имараттар, үй чарбалары, курулуштар жана башка объекттер жайгашкан аймак;

Жашылдандырылган жерлер - жасалма түрүндө жана табигый өсүп чыккан бак-дарак, бадал жана чөп өсүмдүктөрү;

Ири көлөмдүү таштандылар - керектөөдөн чыккан жана көлөмүнүн чондугуна байланыштуу атайын таштанды ташуучу унаалар менен ташууга мүмкүн болбогон үй тиричилик жана чарбалык иштердин калдыктары (тиричилик техникасы, эмерек ж.б.);

Контейнер аяңтчасы-өндүрүштүн жана үй тиричиликте керектелген буюмдардып калдыктарын, катуу турмуш-тиричилик калдыктарын чогултуу жана убактылуу сактоо учун керектүү сандагы контейнерлер орнотулуп, атайын жабдылган аяңт;

Таштанды - ар кандай калдыктар, анын ичинде катуу турмуш-тиричилик калдыктары, ири көлөмдүү калдыктар, керектөө жана өндүрүш калдыктары;

Уруксат берилбеген жерге ташталған таштандылар - чектелген аяңта көлөмү 30 куб метрден ашык юридикалык же жеке жактардын ишинин жүрүшүндө пайда болгон катуу турмуш-тиричилик калдыктары, көлөмдүү таштандыларды, өндүрүш жана курулуш калдыктарын, башка калдыктарды туш келген жерге (уруксатсыз) таштоо (жерге салуу) же сактоо.

Парк - эс алууга жана көнүл ачуучу оюн-зоок өткөрүүгө арналган жалпы пайдалануудагы жашылдандырылган аймак;

Катуу турмуш-тиричилик калдыктарды чогултуу, чыгаруу жана жок кылуу боюнча кызматтарды көрсөтүүчү (Кызмат көрсөтүүчү) - катуу турмуш-тиричилик калдыктарды чогултуу, санитардык тазалоо боюнча жергилиттүү өз алдынча башкаруу органы менен келишим түзгөн юридикалык же жеке жак.

Курчап тургап айланадагы аймак - юридикалык же жеке жактардын менчигинде, ижарага алынган же пайдаланылган жер тилкесинин, имараттын, чарбалык курулуштун жана башка объекттердин чек араларына периметри боюнча тикелей чектеш, ижара укугунан баштотулган муниципалдык аймак;

Коомдук келишим (ушул Эрежелер үчүн) - кызмат көрсөтүүчү менен керектөөчүнүн ортосунда түзүлгөн келишим, анда кызмат көрсөтүүчү ага кайрылган ар бир адамга карата аткарууга милдеттүү кызматтарды көрсөтүүчүнүн милдеттери белгиленген;

Коомдук сунуш/оферта (ушул Эрежелер үчүн) - кызмат көрсөтүүчүнүн сунушу, андан сунуш киргизген кызмат көрсөтүүчүнүн сунушта көрсөтүлгөн шарттарда келишим түзүү эрки байкалат;

Аймакты санитардык жактан тазалоо - аймакты тазалоо, көчөдөгү таштандыларды, калдыктарды чогултуу;

Көчөдөгү таштандылар - жолдордо, тротуарларда, эс алуучу сейил бактарда жана башка коомдук жайларда пайда болгон таштандылардың түрү (көчө таштандылары), алар грунт, кум-таш, топурак, табигый есүүчү бак дарактардын материалдары (жыгачтар, өсүмдүктөрдүн калдыктары), кагаз, картон, полиэтилен, айнек, чүпурөк, металл жана башка материалдардан турат.

Катуу турмуш-тиричилик калдыктары (мындан ары - КТТК) - адамдар күнүмдүк турмуш-тиричилигинде колдонгон, анын ичинде тамак-аш азыктарын жасоодон, турак үйлөрдү, үйдүн тегерегиндеги короолорду жана жалпы эл колдонуучу жайларды жыйноодон, турак жайларда үй жаныбарларын жана үй канаттууларын багуудан пайда болгон жана ошондой эле эскирген, үйдөгү пайдаланылбай калган буюмдардын калдыктары.

3. Катуу турмуш-тиричилик калдыктарды чогултуу жана чыгаруу иштерин үштүрүү

6. Айыл аймакка караштуу жерде жашаган же өзүнүн ишмердүүлүгүн жүргүзгөн физикалык же юридикалык тараптар (абоненттер) жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары КТТК ташып чыгаруу кызматын көрсөтүүчү менен КТТК ташып чыгаруу боюнча келишимдерди түзүүгө милдеттүү.

7. Жеке турак жайларда жана көп кабаттуу үйлөрдө жашаган тургундарга КРнын Жарандык кодексинин нормаларына ылайык коомдук келишимдерди же коомдук офертанын негизиндеги келишимдерди түзүүгө жол берилет.

8. Шаардын, айыл аймагынын жерлеринде КТТКны төмөнкү фракциялар боюнча милдеттүү түрдө сорттоо жүргүзүү киргизилет:

1) Пластик бөтөлкөлөр, полиэтилен баштыктар, кагаз-картон сыйктуу кайра иштетүүчү калдыктар;

2) Мөмө-жемиштер, жашылчалар түрүндөгү органикалык калдыктар;

3) Калдыктар, сөөк, айнек, темир тезек буюмдары, от жаккандан чыккан күл сыйктуу кайра иштетилбеген таштандылар.

9. Жеке турак жайларда жашаган тургундар калдыктарды мүшөктөрө бөлүштүрүп иргейт.

10. Тургундар кварталдын/айылдын чогулушунда кийинки ташып чыгуу үчүн калдыктарды сактоочу жайларды макулдашат.

11. Кызмат көрсөтүүчү өзүнүн мүмкүнчүлүгүнө жараша тургундарды кайра иштетүүчү калдыктарды сорттоо салуу үчүн мүшөктөр менен камсыздайт.

12. Абонент кайра иштетилүүчү калдыктарды иргөө/сорттоо боюнча өзүнүн милдеттенмелерин адилеттүүлүк менен аткарған учурда, кызмат көрсөтүүчү андай кардар үчүн тарифтик бааны төмөндөтүү мүмкүнчүлүгүн карап чыгат.

13. Көп кабаттуу үйлөрдө жашаган тургундар калдыктарды контейнерлерге чогултат.

14. Контеинер аяңчаларынын бети асфальтталып же бетон менен жабылып, кирип-чыгууга ыңгайлуу жолдун боюнда эңкейиште жайгашууга тийиш.

15. Контеинер аяңчаларынан ага жакын жайгашкан жерге таштандылар жайылбашы үчүн үч тарабынан тосулган тосмосу болушу керек. Контеинер аяңчаларын белгиленген тартипте иштелип чыккан жана макулдашылган жеке долбоорлор (эсиздер) боюнча жабык типтеги даярдоого жол берилет.

16. Контеинерлер дезинфекциялоочу каражаттар менен жууп тазаланып турушу керек.

17. Контеинер аяңчаларын тазалоо (жыйноо) үчүн жоопкерчилик төмөнкүлөргө жүктөлөт:

- жалпы колдонуудагы муниципалдык аймактарда жайгашкан контеинер аяңчалары - кызмат көрсөтүүчүгө;

- ижарадагы, ээлик кылуудагы, пайдалануудагы аймактарда жайгашкандар боюнча - ведомстволордо, мекеме-уюмдарда, ишканаларда жана башка чарба жүргүзүүчү субъекттерде, физикалык жана юридикалык тараптарда болот;

18. Таштандылар салынган мүшөктөрдү же контеинерлердеги калдыктарды жүктөө учурунда чачылган таштандылар үчүн жоопкерчилик кызмат көрсөтүүчүгө жүктөлөт.

19. Чарба ишмердүүлүгүн жүргүзүүчү мекеме-уюмдардын таштандыларын чогултуу жана убактылуу сактоо ошол ишканалардын ушул максат үчүн атайын жабдылган шаймандарынын күчү менен ишке ашырылат.

20. Таштанды салынган мүшөктөрдү чогултуучу аяңтардын же таштандылар салынган мүшөктөрдүн ашып-ташып жайылып кетишине, контеинерлердеги таштандыларды өрттөөгө жол берилбейт. Таштандылар графиги боюнча өз убагында ташылып кетүүгө тийиш.

21. Контеинер аяңчаларын жана контеинерлерди эксплуатациялаган жана тейлеген мекеме-уюмдар өз убагында ремонттот, ондоо иштерин жүргүзүп, пайдалануудан чыккан контеинерлерди алмаштыруусу керек.

22. Таштандыларды чогултуу үчүн жайлар, же контейнерлер жергиликтүү өз алдынча башкаруунун аткаруу органы, айыл башчылары, кварталдык комитеттер жана катуу турмуш-тиричилик калдыктарды чыгаруу боюнча кызмат көрсөтүүчү менен макулдашшу боюнча атайын жабдылган аяңчаларга коюлат.
23. Жолдун өтүүчү бөлүгүнө, тротуарларга, газондорго, ошондой эле ирригациялык каналдардан 10 метрден жакын аралыкка таштанды салынган мүшөктөрдү коуюга жана контейнерлерди орнотуга тыюу салынат.
24. Түзүлгөн келишимдерге ылайык абоненттерден таштандыларды чыгаруу катуу турмуш-тиричилик калдыктарды чыгаруу боюнча кызмат көрсөтүүчү тарабынан ишке ашырылат.
25. Кызмат көрсөтүүчүнүн тейлөөсүнө кирбекен юридикалык жактар таштандыларды өздүк автотранспорт каражаттары менен таштанды жайларына ташып чыгарышат.
26. Түзүлгөн келишимдерге ылайык, абоненттерден катуу турмуш-тиричилик калдыктарды ташып чыгаруу үчүн төлөмдөр жергиликтүү кеңеш бекиткен тарифке ылайык алынат.
27. Юридикалык жана жеке жактар катуу турмуш-тиричилик калдыктарды чыгаруу жана жок кылуу боюнча кызмат көрсөтүүлөр үчүн төлөмдөрдү жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын ченемдик укуктук актыларына жана кызмат көрсөтүүчү менен түзүлгөн келишимдерге ылайык өз убагында жана толук көлөмдө төлөөгө милдеттүү.
28. 27-пунктта көрсөтүлгөн талаптар аткарылбаса, Кыргыз Республикасынын укуж бузуулар жөнүндө кодексинин ченемдерине ылайык, көркөтөндүрүү эрежелерин бузгандыгы үчүн жоопкерчилик тартат.
29. Көлөмдүү таштандыларды (калдыктарды) чыгаруу үчүн жоопкерчилик ири өлчөмдөгү калдыктарга ээ болгон ишканаларга, мекемелерге жана жеке жактарга жүктөлөт.
30. Кыймылсыз объекттерди курууну жана (же) ондоону жүзөгө ашыруучу жеке жана юридикалык жактар ишти баштоонун алдында курулуш калдыктарын чыгаруу боюнча келишимдерди түзүүгө, аларды өз алдынча (таштанды чыгаруу келишимине ылайык) же таштанды чыгаруучу кызмат көрсөтүүчү менен түзүлгөн келишим боюнча алып чыгууга милдеттүү.
31. Газондорду түшкөн жалбырактардан тазалоо, бак-дарактарды санитардык кыркуу, бак-дарактарды кыюу, тосмолорду бузуу, чөптөрдү чабуу жана башка иштердин натыйжасында пайда болгон таштандылар катуу турмуш-тиричилик калдыктарды чыгаруу боюнча кызмат көрсөтүүчү тарабынан жүзөгө ашырылат.
32. Муниципалдык көчөлөрдү жана аянттарды муниципалдык заказ боюнча тазалоонун натыйжасында пайда болгон көчө таштандыларын чыгарууну катуу турмуш-тиричилик калдыктарды чыгаруу боюнча кызмат көрсөтүүчү ишке ашырат.
33. Көчөлөргө, базарларга, сейил бактарга жана башка коомдук жайларга таштанды чөлөктөрдөн орнотуу зарыл.
34. Калк массалык түрдө баруучу жайларда таштанды чөлөктөрдөн 50 метр аралыкта жайгаштырылат. Көчөлөрдө бири-биринен 100 метрге чейикии аралыкта болот. Таштанды чөлөктөрдөн 50 метр кире бериштеги көп кабаттуу турак жайлардын короолорунда болушу керек. Жүргүнчүлөрдү ташуучу коомдук транспорттун аялдамаларында жана мекеме-уюмдарга кире бериштө таштанды чөлөктөрдөн саны экиден кем эмес болууга тийиш.
35. Таштанды чөлөктөрдөн бекитилип берилген аймактарды тейлөөгө жооптуу жеке жана юридикалык жактар тарабынан өз каражаттарынын эсебинен орнотулат.
36. Коңшу аймакка жана башка коомдук жайларга таштанды чөлөктөрдөн жергиликтүү бюджеттин каражаттарынын же катуу турмуш-тиричилик калдыктарды чыгаруу боюнча кызмат көрсөтүүчүнүн бюджеттинин эсебинен орнотулат.
37. Таштанды чөлөктөрдөн бекитилип берилген аймактарды тейлөөгө жооптуу жеке жана юридикалык жактар тарабынан толтурулганына жараша, бирок күнүнө бир жолудан кем эмес жүргүзүлөт. Таштанды чөлөктөрдөн бекитилип берилген аймактарды таштанды чөлөктөрдөн жараша, бирок жумасына бир жолудан кем эмес жуулат.
38. Бөлүнгөн жерге орнотулган таштанды чөлөктөрдөн объекттердин ээлери жана ижарапчылары жууйт.
39. Таштандыларды уруксатсыз таштоого, өрттөөгө күнөөлүү адамдар укук бузуулар жөнүндө колдонуудагы мыйзамдарга ылайык жоопкерчиликке тартылат.
40. Таштандыларды уруксатсыз таштаган адамдарды аныктоого мүмкүн болбогон учурда, таштандыларды жок кылуу жана уруксат берилбекен таштанды таштоочу жайларды рекультивацияло жергиликтүү өз алдынча башкаруу органы же ал жактан ыйгарым укук берилген адам тарабынан белгиленген тартипте, белгиленген мөөнөттөрдө аймактын менчик эсенин же жерди пайдалануучунун каражаттарынын эсебинен жүргүзүлөт.
41. Таштандыларды жок кылуучу жайларды күтүү үчүн жоопкерчилик жергиликтүү өз алдынча башкаруунун аткаруу органына жана таштандыларды чыгаруу боюнча кызмат көрсөтүүчүгө жүктөлөт.

4. Санитардык тейлөө жана аймакты тазалоону уюштуруу

42. Жалпы пайдалануучу жайларды санитардык жактан тейлөө таштандыларды, калдыктарды үзгүлтүксүз тазалоону, кышында - карды, музду тазалоону, жолдун бөлүгүн жана тротуарларды кум менен себүүнү, жайында - жолдун беттерин, тротуарларды, чакан архитектуралык формаларды жууп, сугаруу, газондорду чабуу, жашыл аяңчаларды кароону камтыйт.
43. Уюмдар, чарба жүргүзүүчү субъекттердин менчик ээлери, турак жайлардын жана турак эмес жайлардын менчик ээлери өз каражаттарынын эсебинен бөлүнгөн, бекитилип берилген жана ага чектеш аймактарды күн

сайын санитардык тазалоону өз алдынча жүргүзүүгө, же болбосо жергиликтүү өз алдынча башкаруу органы менен келишими бар санитардык тазалоо кызматтарын көрсөтүүчү менен тиешелүү келишимди түзүүгө милдөттүү.

44. Таштандыларды сактоо кызмат көрсөтүүчү менен түзүлгөн келишимге ылайык жүргүзүлөт.
45. Технологиялык карталарга жана башка документтерге ылайык муниципалдык заказ боюнча башка коомдук аймактардын көчөлөрүн, аянттарын, сейил бактарын, ирригациялык тармактарын тазалоо иштерин уюштуруу жана жүргүзүү үчүн кызмат көрсөтүүчү жоопкерчилик тартат.
46. Имараттардын жана куруулуштардын, турак жана турак эмес жайлардын менчик ээлери, ижаарачылары, аларга бекитилген аймактардын чегинде, чарбалык жана турак жай участокторун, жашыл аянтчаларды жана ирригациялык тармактарды узгүлтүкүз тазалоону, күтүүнү камсыз кылууга милдөттүү, анын ичинде:
 - узундугу боюнча - имараттарга, үй чарбаларына же участокторго жанаша турган бүткүл аймак боюнча;
 - туурасы боюнча - жолдун же сквердин журуүчү бөлүгүн бойлото, ал эми бир жактуу имаратта - журуүчү, анын ичинде карама-каршы тротуарды кошуп, бөлүктүн туурасын бойлой;
47. Эгерде бир имаратта бир нече пайдалануучулар (ижарачылар) жайгашкан болсо, ага чектеш аймакты санитардык жактан тейлөө үчүн жоопкерчилик имараттын менчик ээсине жүктөлөт. Бул учурда жоопкерчилик чөйрөлөрүнүн чектерин аныктоо ижара келишими же имаратты бардык пайдалануучулар кол койгон келишим менен да аныкталышы мүмкүн.
48. Кызмат көрсөтүүчү жолдордун бөлүктөрүн, көчөлөрдү жана аянттарды, тротуарларды, коомдук транспорттун аялдамаларын (ижарага алынгандардан тышкary) жана башка муниципалдык аймактарды, анын ичинде газондордун жана ирригациялык тармактарды тазалоо менен кошо, ошол жерлерде туш келди чачылып калган таштандыларын тазалайт.
49. Кызмат көрсөтүүчү коомдук дааратканаларды күтүүнү жана тейлөөнү камсыз кылат.
50. Керек-жарак рыног жана кызмат көрсөтүү департаменти убактылуу соода жайларын, соода объектилерине жанаша жайгашкан аймактарды (соода павильондору, курама соода борборлору, чатырлар, күркөлөр ж.б.) тазалоо үчүн жоопкерчилики ушул соода объектилеринин ээлериине жүктөйт.
51. Узак мөөнөткө пайдаланылбай жаткан жана өздөштүрүлбөгөн аймактарды, имараттар бузулган жерлерди тазалоо үчүн жоопкерчилик ушул аймакка бекитилген жерди пайдалануучуларга же жер ээлериине жүктөлөт.
52. Көп кабаттуу үйлөрдүн чектеш аймактарынын тазалыгы үчүн турак жай ээленинин кызыкчылкытарын коргогон уюмдар жооп берет.
53. Суу канализациясын (дренаждык тармакты) бүтөп коюуга, ошондой эле калдыктарды жана тиричилик таштандыларын суу кудуктарына төгүүгө тыюу салынат.

5. Тартипти, тазалыкты жана көрктөндүрүүнү камсыз кылуу

54. Юридикалык жана жеке жактар шаардын бүткүл аймагында, анын ичинде коомдук жайларда тазалыкты жана тартипти сактоого, көрктөндүрүү элементтеринин (жолдор, тротуарлар, газондор, кичи архитектуралык формалар, сырткы жарыктандыруу, ирригациялык түйүн ж.б.) бузулушуна жана зыян тартышына жол бербөөгө, ар кандай мүлк объектилерине кам көрүүгө милдөттүү.
55. Шаар/айыл аймактарында тиричилик жана куруулуш таштандыларын, өндүрүш калдыктарын, контейнерлерди, кыйылган бак-дарактарды, жалбырактарды, карды жалпы пайдаланылып жаткан жерге чыгарууга жол берилбейт.
56. Таштанды чөлөктөрүн, көчө чырактарын, эстеликтерди, отургучтарды жана башка чакан архитектуралык формаларды бузууга жана зыян келтирүүгө тыюу салынат.
57. Ишканалардын жана жеке чарбалардын ички аймактарында, жер тилкелеринде таштандыларды, жалбырактарды, контейнерлерди, автоунаалардын дөңгөлөктөрүн, өндүрүш калдыктарын өрттөөгө, от жагууга, таштандыларды көмүүгө тыюу салынат.
58. Газондорго, гүлзарларга, клумбаларга, балдар аянтчаларына, ирригациялык жана коллектордуу-дренаждык тармактарга ар кандай багыттагы объекттерди жайгаштырууга, ошондой эле ирригациялык тармактардын жумушчу бөлүгүн тарытуучу тутуктөрдү төшөөгө тыюу салынат.

6. Жашылданыруу

59. Объектилерди жашылданырууга төмөнкү иштер кирет:
 - бак-дарактарды отургузуу,
 - бак-дарактарды жана бадалдарды, гүлзарларды багуу боюнча иштер
 - жер кыртышын азыктандыруу, сугаруу, жумшартуу, отоо чөптөрдү тазалоо, өсүмдүктөрдү зыянкечтерден, илдеттерден жана отоо чөптөрдөн коргоо, жылуулукту сүйүүчү өсүмдүктөрдү коргоо (бардык тиешелүү жумуштарды аткараруу менен), жер семирткичтерди, таштандыларды жүктөө жана түшүрүү;
 - куурап калган жана кулай турган дарактарды кыюу жана башкалар;

- газонду багуу боюнча жумуштар - тырмоо, жумшартуу, жер семиркичтерди чачуу, сугаруу, отоо чөптөрдү тазалоо, таштандыларды жана түшкөн жалбырактарды жыйноо, топуракка отургузуу, газондун капиталындагы өсүмдүктөрдү кылуу, чөптөрдү чабуу, пестициддер жана гербициддер менен дарылоо;
 - скверлерди жана бакчаларды тосуу;
 - жерлерди жашылданьдырууга тиешелүү жана башка дагы жумуштарды аткаруу. 60. Жашыл аймактарды талаптагыдай күтүү жана сактоо үчүн жоопкерчилик төмөнкүлөргө жүктөлөт:
 - Жаңы пайдалануудагы аймактарда - парктарда, скверлерде, сейил бактарда, көчөлөрдө - жергиликтүү өз алдынча башкаруу органы аныктаган тиешелүү кызматтарды/иштерди аткаруучуга;
 - турек жайлар жайгашкан кичи райондордогу жана квартал ичиндеги участоктордо - үй жана кварталдык комитеттерге, турек жай ээлеринин бирикмелерине, имараттарды ижарага алуучуларга жана жер участокторунун ээлерине;
 - уюмдардын, ишканалардын жана башка юридикалык жактардын аймактарында ошол жердеги уюмдардын жетекчилерине;
61. Жашыл аянттардын бардык түрлөрү үчүн сугаруунун жыштыгы май айынан октябрды кошо алганда 7-10 күндө бир жолудан кем эмес болушу керек.
62. Жашылданьдыруу объектителериндеги жашыл аянттарды сугаруу эртен менен saat 8.00-9.00ден кечиктирибестен же кечинде saat 18.00-19.00дөн кийин жүргүзүлөт.
63. Кызматтарды/иштерди сунуштоочу жашыл аянтчалардын таажысын өз убагында кыркууну камсыз кылат.
64. Таажыны санитардык кыркуу иштерине - эскирген, илдетке чалдыккан, куурап калган жана бузулган бутактарды, ошондой эле таажысы ичине карай өскөн же бири-бирине жакын жайгашкан бутактарды алып салуу сыйктуу иштерди аткаруу камтылат. Санитардык кыркуу жыл сайын бүткүл вегетация мезгилинде жүргүзүлөт.
65. Түзүлүшүн көлтириүү үчүн кыркуу - таажыга ылайыктуу түзүлүштү камсыздоо, өсүмдүктөрдүн бийиктигин тегиздөө, жол белгилеринин, светофорлордун ж. б. көрүнүүсүн камсыз кылуу максатында жүргүзүлөт. Бак-дарактарды жана бадалдарды калыптандыруу иштери бак-дарактар чаңдашып (ширелерин бөлүп чыгаруу) жаткан мезгилде (апрель-май) жүргүзүлбөйт.
66. Аймактарды жашылданьдыруу аларды курулуш материалдарынын калдыктарынан, таштандылардан тазалоодон, жер астындагы коммуникацияларды жана курумаларды төшөөдөн, жолдорду, өтмөлөрдү, тротуарларды төшөөдөн, аянтчаларды жана тосмолорду иретке көлтиригенден кийин жүргүзүлөт.
67. Өсүшү начар бак-дарактарды жана бадалдарды, таажысы бузулган (бир жактуу, жалпак ж.б.), жаракалары бар, ошондой эле зыянкечтерден жана илдөттерден жабыркаган бак-дарактарды отургузууга тыюу салынат.
68. Шаардын аймактарынын чегинде жайгашкан бардык жашыл зоналар менчигинин түрүнө карабастан бирдиктүү жашыл фондуу түзөт жана коргоого алынат.
69. Менчигинин түрүнө карабастан, аймагында жашыл аянтчалары бар юридикалык жана же жактарга, ишканалардын, уюмдардын жана мекемелердин жетекчилерине милдеттендирилет;
- жашыл аянтчаларды талаптагыдай күтүү жана сактоо жоопкерчилигин алгандар төмөнкүлөрдү камсыздашат:
- иштеп жаткан жашыл аянттардын бузулбай жана жок кылынбай толук сакталышына, ошондой эле өсүмдүктөрдү зыянкечтерден, илдөттерден жана отоо чөптөрдөн коргоону камсыз кылууга;
 - жашыл зоналарды өз убагында квалификациялуу күтүүнү жана реконструкциялоону (капиталдык ондоону), анын ичинде бул иштерди аткарууга жашылданьдыруу боюнча адистештирилген ишканаларды тартуу жолу менен камсыз кылуу;
 - жашыл зоналар өскөн аймактардын тиричилик жана өндүрүш калдыктары, курулуш калдыктары, канализация сыйктуу өсүмдүктөргө зыяндуу башка заттар менен булганышына жол бербөө;
 - жайында жана кургакчылыкта газондорду, гулзарларды, бак- дарактарды жана бадалдарды сугаруу;
 - газондорду төбелеп кетүүгө жана аларга курулуш материалдарын, кумдарды, калдыктарды, кар, муз сыныктарын жана башкаларды сактоого жол бербөөгө;
 - жаңы бак-дарактарды жана бадалдарды отургузуу, жолдордун тармагын өзгөртүү менен кайра куруу жана техникины жайгаштыруу иштери агротехникалык шарттарды так сактоо менен белгиленген тартипте макулдашылган долбоорлор боюнча гана жүргүзүлүүгө тийиш;
 - багуу жана ондоо процессинде жүргүзүлгөн бак-дарактарды жана бадалдарды кыюу жана кайра отургузуу иштери бардык учурларда ушул Эрежелердин талаптарына ылайык жүзөгө ашырылат;
70. Жашылданьрылган аймактарда төмөнкүлөр тыюу салынат:
- жашыл аянтчаларды кыюуга же жок кылууга уруксат берилген учурларын кошпогондо, жашыл аянтчаларды бузууга жана жок кылууга;
 - тиешелүү кызматтардын макулдугу жок бак-дарактарды, бадалдарды өз алдынча кыюуга жана отургузууга, огороддорду жана газондорду иретке көлтириүүгө;
 - бакчанын жана парктын жолдорун тазалоодон алынган таза кардан тышкary, таштандыларды, карларды жана муздарды төгүүчү жайларды уюштурууга;
 - калдыктарды жана башка булганган заттарды газондорго төгүүгө;

- жалбырактарды күйгүзүүгө, жапырт жалбырак түшүү мезгилинде аларды арыктарга шыптып салууга, алар менен бак-дарактарды жана бадалдарды көмүп салууга (аларды көчө бойлой жайылып кетпеши үчүн үймектөргө чогултуу, компост салуу үчүн атайын бөлүнгөн жерлерге алып салуу же таштанды жайларына алып баруу максатка ылайыктуу);
- от жагууга жана ёрт коопсуздүгүнүн эрежелерин бузууга;
- бак-дарактарга мыктарды кагууга, бак-дарактарга зиян келтирүүчү илгичтерди, көрнөк-жарнактарды, кулактандырууларды, мамлекеттик номурларды, белгилерди, электр зымдарын, лампалардын электр гирляндаларын, туу гирляндаларын чаптоого, тикенек зымдарды жана башка тосмолорду тосууга;
- дарактардан шире, чайыр алууга, кабыгын кесип, оюктарды, жазууларды жасоого жана башка механикалык зиян келтирүүгө;
- белгиленген эрежелер боюнча макулдашуусуз инженердик коммуникацияларды төшөө үчүн казуу иштерин жүргүзүүгө;
- газондордо жана жашыл мейкиндиктери бар башка аянттарда транспорт каражаттарын өткөрүү жана токтотууга;
- гүлдөрдү үзүп, дарактардын жана бадалдардын бутактарын сындырууга;

71. Жашыл аймактарды жаныдан куруу, реконструкциялоо, калыбына келтирүү боюнча бардык иштер жергиликтуү өз алдынча башкаруу органы же ал ыйгарым укук берген уюм менен белгиленген тартиппе макулдашылып, иштелип чыккан жана бекитилген долбоордук документтерге ылайык жүргүзүлүүгө тийиш.

7. Тышкы жарыктандыруу

72. Муниципалдык менчиктеги тышкы жарыктандыруу тармактарын тейлөө жергиликтуү өз алдынча башкаруу органдары тарабынан дайындалган кызмат көрсөтүүчү/подрядчы тарабынан жүргүзүлөт.

73. Жарык берүүчү тармактарды эксплуатациялоо Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 22-августундагы №155 токтомун менен бекитилген электр энергиясын пайдалануу эрежелери менен жөнгө салынат.

74. Тышкы жарыктандырууну күйгүзүү жана очуруү жергиликтуү өз алдынча башкаруунун аткаруу органы тарабынан иштелип чыккан жана бекитилген графиктер боюнча жүргүзүлөт.

75. Жергиликтуү бийлик коомдук жайларда иштебей турган көчө чырактарынын санына жол берилген ченемди белгилейт.

76. Металл мамылар жана тышкы жарыктандыруунун башка элементтери таза, дат басылбашы жана зарыл болгон учурда сырдальши керек, бирок үч жыlda бир жолудан кем болбоого тийиш.

77. Жеке жана юридикалык жактар өздөрүнө берилген аймактарда орнотулган же сатып алынган тышкы жарыктандыруунун элементтерин жабдууга жана жакшы абалда карман туруга милдеттүү.

78. Сырткы жарыктандыруунун жана майрамдык иллюминациянын жаңыдан киргизилген элементтерин жайгаштыруу жергиликтуү өз алдынча башкаруунун аткаруу органы менен макулдашылат.

8. Эрежелерди бузгандыгы үчүн юридикалык жактардын, кызмат адамдарынын жана жарандардын жоопкерчилиги

79. Ушул Эрежелерди бузгандыгы үчүн Кыргыз Республикасынын колдонуудагы мыйзамдарына жана башка ченемдик укуктук актыларына ылайык тартиппик, жарандык жоопкерчилик белгilenet.

80. Бул Көркөнүрүү эрежелерин бузууга күнөөлүү юридикалык жана жеке жактар Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө кодексинин 114-беренесинин 1-пунктуна ылайык жоопкерчиликке тартылышат.

81. Таштандыларды белгilenбegen жерлерде чыгарган, ёрттөгөн юридикалык жана жеке жактар Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө кодексинин 115-беренесине ылайык жоопкерчилик тартат.

82. Юридикалык жана жеке жактар көп батырлүү турак жайлардын жалпы пайдалануучу жайларындагы санитардык жактан тейлөө эрежелерин бузгандыгы үчүн Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө кодексинин 110-беренесине ылайык жоопкерчилик тартылышат.

83. Укук бузуулар жөнүндө иштерди кароого ыйгарым укуктуу жергиликтуү өз алдынча башкаруу органдарынын атайын комиссиялары белгilenген тартиппи бузгандарга Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө кодесине ылайык жаза чарапарын көрөт.

84. Укук бузуулар боюнча комиссиянын иши жобо менен жөнгө салынат.